

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. מפני רעתה.....2
- ב. פשיטא בעי לזבוני במאה ולא אשכח זובין במאתים וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני אלא אי בעי לזבוני במאה ולא אשכח ואי טרח הוה משכח ולא טרח זובין במאתים וקא עייל ונפיק אזוזי מאי כמוכר שדהו מפני רעתה דמי או לא תיקו.....2
- ג. שוכר עליהן או מטען עד כדי שכרן ... עד ארבעים וחמשים זוז ... שבאתה חבילה לידו 3
- ד. השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה בבקעה והוליכו בהר אפילו זו עשר מילין זוז עשר מילין ומתה חייב.....6
- ה. השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה אם החליקה פטור ואם הוחמה חייב להוליכה בבקעה והוליכה בהר אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור אם מחמת המעלה חייב 6
- ו. השוכר את החמור והבריקה או שנעשית אנגריא אומר לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד [לו] חמור.....7
- ז. הנותן צמר לצבוע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ... אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח.....9
- ח. מגבת פורים לפורים מגבת העיר לאותה העיר ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן והמותר יפול לכיס של צדקה ... ואין העני רשאי ליקח ... ורבן שמעון בן גמליאל מיקל.....10
- ט. או שנעשית אנגריא ... בין אנגריא חוזרת בין אנגריא שאינה חוזרת אם בדרך הליכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו בדרך הליכתה ניטלה חייב להעמיד לו חמור..12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

דף עח.

א. מפני רעתה

המוכר שדהו¹ מפני רעתה², או מפני שרוצה לילך לדור לעיר אחרת, אף על פי שנכנס ויוצא לתבוע מעותיו אינו יכול לבטל המקח, שזה שתובע לא מפני שעדיין לא גמר והקנה, אלא כדי שלא יחזור הלוקח³.

ב. פשיטא בעי לזבוני במאה ולא אשכח זבין במאתים וקא

עייל ונפיק אזוזי לא קני אלא אי בעי לזבוני במאה ולא

אשכח ואי טרח הוה משכח ולא טרח זבין במאתים וקא

עייל ונפיק אזוזי מאי כמוכר שדהו מפני רעתה דמי או

לא תיקו

הרי שהיה צריך למכור שדה במנה ולא מצא קונה, ואפילו אם טורח אינו מוצא, ולבסוף מכר שדה גדולה יותר במאתיים הרי זה כמקח רגיל, ובעייל ונפיק אזוזי יכול לבטל המקח, אולם המקרה בו אם היה טורח היה מוצא למכור, ולא טרח ומכר שדהו הגדולה במאתיים, והיה המוכר נכנס ויוצא לתבוע שאר המעות, ה"ז ספק אם הוא בכלל מוכר מפני רעתה או לא⁴, שמכיון שהיה יכול לטרוח ולא טרח נראה שלכן לא טרח מפני שהיתה שדה

¹ שו"ע ונו"כ קצ"א יב

² וכתב במנחת פתים שמסברא נראה שאפילו בשעת מכר היתה טובה אלא שאח"כ נתקלקלה והמוכר עייל ונפיק אזוזי, יש לומר דהא דעייל ונפיק הוא מפני שנתקלקלה וירא שמא יחזור בו הלוקח, וכתב שמסתימת לשון הגמרא והפוסקים משמע דדוקא כשהיא רעה בשעת מכר.

³ וכתב הסמ"ע דאע"פ שבמה שתובע יכול לגרום יותר ביטול מקח. מ"מ רוצה למהר קבלת המעות קודם שתתגלה סיבת מכירתו, וגם לא כל אדם יודע הדין, וכתב ב"י דאין נ"מ כמה נשאר חייב, שאפילו נשאר חייב הרבה אינו יכול לבטל המקח, כיון שמכר מפני רעתה, ונראה דה"ה במקום שיכול לבטל מדין עייל ונפיק אזוזי, מסתבר שאפילו נשאר חייב מעט, יכול לבטל.

⁴ שו"ע ונו"כ שם יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

זו רעה בעיניו. ולכן שניהם אינם יכולים לחזור, ואם תפס המוכר⁵ בגוף המקח כנגד החוב אין מוציאין מידו⁶.

קנה שדה⁷ שוה מנה במאתיים, ונתן מקצת דמים, והמוכר נכנס ויוצא על שאר המעות, ה"ז ספק אם יכול המוכר לבטל המקח, או דינו כמוכר מפני רעתה⁸, ולכן שניהם אינם יכולים לחזור⁹, ואם תפס המוכר מהמקח כנגד החוב אין מוציאין מידו.

ג. שוכר עליהן או מטען עד נדי שרזן ... עד ארבעים וחמשים זוז ... שבאתה חבילה לידו

⁵ והקשה במש"מ דמשמע דדוקא אם תפס המוכר, אבל כשלא תפס אמרינן ששניהם אינם יכולים לחזור, והיינו שכופין הלוקח להשלים דמי המקח, ואמאי, נימא שהלוקח מוחזק במעותיו שעדיין לא נתן, ויאמר שמא הדין עמי שלא קניתי אלא כנגד המעות שנתתי, ולא אתן שאר המעות מספק. והמ"ז הקשה שלכאורה היה לנו לומר שבספק אם המקח קיים או לא נוקי ארעא בחזקת מרא קמא, והוא המוכר, כמ"ש גבי המחליף פרה בחמור בסימן רכג סעיף א

⁶ שאילו היה פשוט לנו שזה בכלל מפני רעתה, הרי המקח קיים ואין שניהם יכולים לחזור, והיה הלוקח חייב להשלים שאר דמי המקח, ואילו פשיטא לן דלא הוי כמפני רעתה, והמוכר עייל ונפיק אוזוי, היו שניהם יכולים לחזור ולבטל כל המקח, והמוכר היה צריך להחזיר המקצת מעות שקיבל, ולכן מספק אין מוציאין מיד מוחזק. ואם תפס המוכר גוף המקח וטוען שרוצה לבטל המקח, אין מוציאין המקח מידו. וברמב"ם וש"ע כתב שתפס כנגד המעות שנשארו לו, אבל הטור כתב שתפס כנגד המעות שבידו.

⁷ ש"ע ונו"כ שם יג

⁸ שמא מה שנכנס ויוצא אינו משום שדחוק למעות, אלא שירא שמא יחזור בו הלוקח מחמת דמי המקח, אף על פי שמדינא אינו יכול לחזור מפני שאין אונאה לקרקעות, אי נמי שיכול לחזור לדעת הפוסקים שבכפל יש אונאה לקרקעות. במנחת פתים מסתפק במכר שוה מנה במאתיים וקיבל ערבון מנה והמקח נשאר אצל המוכר, דאפשר דבזה לא הוי כמוכר מפני רעתה, שאף אם יחזור בו הלוקח לא יפסיד, שהרי נשאר אצלו מנה והמקח שוה עכ"פ מנה, ומ"מ סיים דכיון דבשעת מכירה הוי כמוכר מפני רעתה, שוב אינו יכול לבטל המקח ע"י עייל ונפיק אוזוי, עיין שם.

⁹ הוא גירסת הרמב"ם באיבעיא דלא איפשיטא, וע"י לעיל פירושי המפרשים בהלכה זו, והסמ"ע פירש דכנגד המעות שנתן אינם יכולים לחזור, ומ"מ אם תפס המוכר כנגד המעות שלא נתן, דהיינו שמכר שוה מנה במאתיים וקיבל מנה על החשבון, ותפס המוכר כל השדה, אינו נותן לו כלום עד שיתן שאר המנה, ואם נתן לו ק"נ א"צ ליתן לו רק חצי השדה. וכן אם נתייקרה השדה ושוה עתה ג' מאות והמוכר בא לחזור יכול הלוקח לתפוס, אלא שאין דרך בכך, ולכך נקט הרמב"ם תפיסה במוכר, ומ"ש שתופס מהמקח אפשר דבא לאפוקי באם הוזלה הקרקע ואינה שוה אפילו מנה, אין המוכר יכול לתפוס הקרקע ששוה ג' ועוד ג' ממקום אחר, שוה אינו מן הדין. והוסיף בפרישה שאפילו לדעת הרא"ש דס"ל דמהני תפיסה בדבר אחר בספיקא דש"ס, היינו דוקא בממון המוטל כחוב על גוף האדם, ואין הספק בא מחמת דבר מיוחד, אבל בנ"ד שעיקר הספק הוא מחמת מקח אותה שדה, לכו"ע אינו יכול לתפוס ממקום אחר, עיין שם. ולדברי הפרישה גם לפי גירסת רוב הפוסקים הפירוש הוא בשנוי שער. וצ"ע. וע"י ב"ח וכנה"ג ובאור שמח פ"ח מה' מכירה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף עה: ועו: שלא אמרו שפועל¹⁰ יכול לחזור אלא בדבר שאינו אבוד¹¹, אבל בדבר האבוד¹², כגון ששכר פועל להעלות פשתן מן המשרה, שאם לא יעלהו מיד יתקלקל, או אפילו שאין נזק ממוני להפציו כגון ששכרו להביא חלילין למת או לכלה, בין פועל שכיר לזמן ובין קבלן אינו יכול לחזור.

מכיון שבכלל דבר האבוד¹³ לאו דוקא איבוד ממוני, אלא כל דבר שהוא חשוב לבעל הבית, וע"י חזרת הפועל לא ייעשה בזמנו, הרי זה כדבר האבוד, ולכן גם מלמד תינוקות¹⁴ הוא בכלל דבר האבוד, וכן סופר המקבל לכתוב ספר תורה¹⁵, ויש אומרים שהוא הדין במשרת אצל בעל הבית שאינו יכול לעשות בעצמו, הרי זה בכלל דבר האבוד, והכל לפי ראות עיני הדיין¹⁶.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם ה

¹¹ פירש בסמ"ע (ס"ק יז) וז"ל, שאינו צורך שעה בו, כי אף שיחזור בו הפועל ולא ימצא לשכור עתה כי אם בדמים יקרים הרבה, יכול להמתין עד שימצא פועלים לשכור לפי דרך השכירות או מעט יותר, וע"י להלן.

¹² כתב בערוה"ש (סימן תיז סעיף ט) בשם התוספתא, מי שהיה בלן לרבים, ספר לרבים, נחתום או עורך שלחן לרבים ואין שם אחר אלא הוא, והגיע שעת הרגל ומבקש לילך לביתו, יכולים לעכב עליו עד שיעמיד להם אחר תהתיו, ואם התנה עמהם בכ"ד, או שעברו עליו את הדרך הרשות בידו, ע"כ, וכתב בערוה"ש שמכאן למדנו דמי שהוא שכיר לחבירו על זמן קבוע אינו יכול לילך לרגל לביתו שלא ברשות הבעלים, אם לא שהתנה כן מקודם או שהבעלים עיברו עליו את הדרך, ששינו מתנאים שדיברו באיזה דבר, או שהמנהג כן, ואף על גב דפועל חוזר בו בחצי היום, ודאי כן הוא, אבל אם ירצה לילך לרגל לביתו ולכוף אחר הרגל את בעה"ב שיקיימו אינו יכול, ע"כ. ומדבריו משמע שלא מדין דבר האבוד הוא, אלא שאם חוזר אין בעה"ב חייב להחזירו. ונראה מריש דבריו שגם בהא דתוספתא בספר לרבים בערב הרגל אין זה כדבר האבוד אלא שלא למנוע טובה מהצבור, כמ"ש בראש הסעיף. ולכאורה בספר ובלן וכיוצא בזה בערב הרגל דבר האבוד הוא, וראיתי בשבט הלוי (ה"ד סימן רכא) בשם שו"ת שער אפרים (סימן קלח) שדן בדברי התוספתא אם הוא מדין דבר האבוד, ומשמע שיכול לכופו בדבר האבוד, והשבט הלוי כתב שזה מדין תקנת הציבור, עיין שם. ובמחנ"א (ה' שכירות פועלים סימן ז) כתב בדין משרתת, שאינה יכולה לחזור בזמן הרגל שהמלאכה מרובה, ויכול בעה"ב לעכב עליה, והביא ראייה מפ' איזהו נשך (דף סט ע"א) בדין מקבל בהמה דקה שאינו יכול לחזור מפני שאינו דומה טיפולה של שנה לטיפול שנה אחרת, ולא הזכיר מדברי התוספתא, ועכ"פ משמע שאף ביחיד הדין כן.

¹³ רמ"א שם

¹⁴ וכתב הש"ך (ס"ק כו) הטעם שכל עת ורגע שהתינוק בטל פסידא דלא הדר הוא, ולכן אם אינו מתבטל אלא בדרך שהתינוקות מתבטלים ובינתיים ימצא מלמד אחר, שוב אינו בגדר דבר האבוד (עי' בהג"א), ואם דרך האב להקפיד גם על זמן מועט, גם זה דבר האבוד,

¹⁵ שספר בכתובת יד שני סופרים הוא מקולקל, ולכן אף כשמוצא סופר אחר הוא בכלל דבר האבוד (עי' שו"ת שו"מ מהדו"ג ח"א סימן תסט, ובשו"ת בית יצחק הו"מ סימן עח), אא"כ שכר מתחלה שני סופרים, שמוכח שאינו מקפיד על כתיבת יד שני סופרים.

¹⁶ ש"ך (שם ס"ק כג), ונראה דה"ה בכל דבר הולכין אחר ראות עיני הדיין לענין דבר האבוד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בבית חרושת שיש כמה פועלים התלויים זה בזה, שאם מפסיק האחד אין השאר יכולים להמשיך ונמצא שעל ידו יצטרך בעה"ב לשלם שכר לשאר הפועלים, דבר האבוד הוא¹⁷.

העושה מלאכה אצל חבירו בחנם, יש אומרים¹⁸ שיכול לחזור אפילו בדבר האבוד¹⁹. חזר בו²⁰ הפועל בדבר האבוד, יכול בעל הבית להטעותו²¹ ולהבטיח לו שיוסיף על שכרו כדי שיגמור המלאכה, ולבסוף אינו נותן לו אלא כפי שפסק עמו בתחלה. ואפילו כבר נתן להם צריכים להחזיר התוספת.

וכן יכול לשכור פועלים אחרים²² ביוקר²³, ולנכות משכר פעולתו שעשה, מה שצריך להוסיף²⁴ לשני²⁵, לדוגמא אם סגר אם הראשון 400 ליום ועבד חצי יכול לנכות 200 משכר הראשון כדי להוסיף לשני ונמצא שאינו מקבל כלום אולם אם עבד רק מעט שאין מה לנכות משכרו אינו יכול להוסיף לשני ולבקש מהראשון לשלם מכיסו. וי"א²⁶ שיכול להוסיף לשני על חשבון הראשון עד כדי כפל השכירות שפסק עם הראשון.

¹⁷ פתחי חושן הערה כא

¹⁸ רמ"א שלג ה

¹⁹ מדברי מהרי"ק (שרש קלג) שאפשר שבאמת אין חיוב מדינא, ועיקר החיוב בדבר האבוד הוא משום קנסא, וכן משמע ברש"י (ב"מ דף עו ע"ב) שכתב הטעם שפטור בנאנס משום דלא קנסוהו באונס, ולפי"ז בחנם ודאי דלא שייך לקנסו, ובביאור הגר"א משמע שבפועל בחנם לא הוי התחלת מלאכה קנין, ולכן יכול לחזור בו, ועי' נחל יצחק (לסימן עה אות ב ענף ד), ושו"ת אבני נזר (ח"מ סימן נב). ופתחי חושן שם הערה כג שו"ע ונו"כ שם

²¹ נמרא אמרו שאומר להם סלע קצצתי לכם בואו טלו שתים, ונראה שיכול להטעותם במה שיוכל (ומשמע שמוותר לשקר במקום הפסד ממוז, וצ"ע, ועי' ספר תתן אמת ליעקב), ועי' פרק ח (סעיף כב ואילך) בדין המוסיף על שכרו יותר מהראוי באיזה אופן יכול לומר משמה אני כך.

²² ומשמע מהטור שלכתחלה צריך לנסות להטעותם, ומ"מ מסתבר שאף לדעת הטור בדיעבד כשלא ניסה להטעותם אלא מיד שכר עליהם מה שעשה עשוי. ונראה דה"ה אם לא שכר פועל אלא בעה"ב בעצמו נמר המלאכה, יכול לנכות משכר הפועל שכר מרחו, ואם אין דרכו לעשות מלאכה, יש להסתפק אם יכול לנכות שכר בעה"ב שאמרו בגמרא ששכרו מרובה. ונראה שיותר מסתם פועל אינו יכול לנכות. פתחי חושן שם לב

²³ וחייב לטרוח למצוא פועל בזול, אלא שאינו חייב לטרוח יותר מהרגיל, וכן משמע בכסף הקדשים, וכתב שבאופן שאם ימתין ימצא בזול, א"צ להמתין, ובפרט כשיש חשש הפסד הסחורה אם ימתין, וסיים ש"מ ישכור כדרך התנאים בלי בזבוז, ומצדד לומר ששיעור בזבוז הוא שתות, ואם התנאים אומרים שלא בזבוז לא שייך קבלת חרם, עיין שם.

²⁴ שו"ע ונו"כ שם ו

²⁵ עד כדי שכרן של ראשונים, ודייק הרא"ש מדברי רש"י דהיינו שאם עשו מקצת המלאכה וחייב להם עבור זה ב' דינרים, יכול להוסיף על שכר השני עוד שני דינרים ולנכות מהראשון, ונמצא שאינו נותן לראשון כלום, ולפי"ז אם לא עשה כ"כ ואינו חייב לו אלא דבר מועט, אינו יכול להוסיף לשני על חשבון הראשון שישלם מכיסו, ועי' דרישה.

²⁶ עי' סמ"ע (ס"ק כה) וש"ך (ס"ק לב) שכן דעת רוב הראשונים, והטעם שמסתמא נשתעבד הפועל עד כדי שיעור זה להוסיף מכיסו אם יפסיד בעה"ב בהזרתו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

**ד. השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה בבקעה
והוליכו בהר אפילו זו עשר מילין וזו עשר מילין ומתה
חייב**

השוכר הפיץ לעשות בו מלאכה מסוימת, אינו רשאי לשנות ולעשות בו מלאכה אחרת ואין נ"מ אם המשכיר הזכיר לאיזו מלאכה משכירו או שהשוכר אמר לו שהוא צריך למלאכה זו, ויש אוסרים²⁷ אפילו למלאכה קלה ממנה.

ואם שינה, ישנם מצבים שחייב, כגון השוכר²⁸ את הבהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה או שכר לבקעה והוליכה בהר, אם מחמת שנתייגעה מתה, בין אם שינה מהר לבקעה בין מבקעה להר חייב, שאם שכרה²⁹ להוליכה בבקעה והוליכה בהר אמרינן מטורח העלייה נתייגעה, ואפילו לא מתה מיד עד שבאה למישור אנו תולין אותה בטורח העלייה ואילו היה מוליכה בבקעה לא היתה מתייגעת, ואם שכרה להוליכה בהר והוליכה בבקעה, אמרינן אם היה מוליכה בהר היה האויר שולט בה ולא היתה מתייגעה.

**ה. השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה אם
החליקה פטור ואם הוחמה חייב להוליכה בבקעה והוליכה
בהר אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור אם מחמת
המעלה חייב**

²⁷ כתב הטור (סימן שח), השוכר בהמה לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה, לרכוב עליה אשה מרכיב עליה איש (מפני שמישא האיש קל משל אשה), שכרה לרכוב עליה אשה מרכיב עליה כל אשה שירצה, אפילו היא גדולה מאד (כתב בערוה"ש אפילו מינקת וולדה עמה, אלא שמסתפק כשמניקה תאומים אפשר שיש קפידא כיון דלא שכיחא, ואם שכרה לקמן או לקטנה אסור להרכיב גדול או גדולה שיש הפרש רב במשקלה והוה פשיעה ומזיק. ובכנה"ג מסתפק אם יכול להרכיב איש שהוא כבד מהאשה השוכרת).

²⁸ רמ"א ש"ב

²⁹ לבוש וסמ"ע שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שינה ועשה בו מלאכה כבידה הרי זה פושע, ואם נתקלקל חייב לשלם, לפיכך השוכר³⁰ בהמה להוליכה בדרך מסוימת ושינה והוליכה בדרך אחרת, אף על פי שלא הוסיף ברבוי הדרך, אם ידוע³¹ שהתנאים בדרך שהלך קשים מזו שעליה הוסכם חייב. כגון השוכר את החמור להוליכה בהר, והוליכה בבקעה, שיש שם פחות אויר והמקום חם יותר, חייב. אך אם החליקה פטור שהרי בהר יש יותר סיכוי שתחליק והשכירו על דעת זה.

וכן אם שכרה להוליכה בבקעה והוליכה בהר, אם הוחלקה חייב אך אם הוחמה מיד³² אחר שהעלה אותה לראש ההר פטור, שבבקעה יש חמימות יותר מבהר מפני הרוח שמנשבת בראש ההרים, ואם מחמת טורח העלייה הוחמה חייב, וכן כל כיוצא בזה.

י"א³³ זה דוקא שהמשכיר אמר לו שמשכירה להוליכה במקום הידוע כגון בהר, אבל כשהשוכר אמר לו ששוכרה להוליכה שם פטור. ויש חולקין.

ו. השוכר את החמור והבריקה או שנעשית אנגריא אומר

לו הרי שלך לפניך מתה או נשברה חייב להעמיד [לו]

חמור

השוכר בהמה³⁴ ואחר כך חלתה בין אם חלתה מחמת מלאכה או באונס גמור, ועדיין היא ראויה למלאכה בדוחק, כגון שחלתה או נשתטית, וצריך זהירות יתר במלאכתה, הרי ההפסד לשוכר, ואין המשכיר חייב לתת לו חמור אחר שיכול המשכיר לומר מזלך גרם, ואפילו אם יתאחר בדרכו משום כך. ויש אומרים³⁵ שאף צריך השוכר לשלם לו כל שכרו.

³⁰ שו"ע ונו"כ ש"א

³¹ ודוקא שידוע סמ"ע שם ד

³² מש"א"כ כשלאחר זמן עלייתה ראינו הוחמה ומתה דפטור. סמ"ע שם ב

³³ שתי הדעות בנתיה"מ חידושים ש"א

³⁴ שו"ע ונו"כ ש"א

³⁵ שו"ע שם כדעת הרמב"ם. וכתב בנה"מ (סק"ג) שאפילו שכרו לימים ומחמת המחלה יתעכב יותר צריך לתת לו שכר כל יום, וכל זה לדעת הרמב"ם, אבל הראב"ד כתב דכיון שאינו יכול להשתמש בו כראוי אינו צריך לשלם לו שכר כלל, וכתב המ"מ שכן גם דעת הרשב"א, ומדברי הרי"ף מדייק המ"מ שסובר כדעת הרמב"ם, וכתב הטור שגם מדברי הרא"ש נראה שסובר כהרמב"ם, ולכן סתם בשו"ע כוותיה. ומ"מ נראה דמ"ש הראב"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חלתה הבהמה³⁶ באופן שאינה ראויה עוד כלל למלאכה, או שנלקחה לעבודת המלך שלא בדרך הילוכה³⁷, וכל שכן כשמתה, חייב המשכיר להעמיד לו בהמה אחרת לגמור שכירותו.

אבל אם שכרה לרכוב עליה או שכרה למשאוי כלי זכוכית למרות שראויה למלאכה יבואר להלן דף עט. בעה"ת שהרי זה כמתה, וחייב המשכיר להעמיד לו חמור אחר.

אף במקום שאמרו שחייב להעמיד לו חמור אחר, היינו דוקא כשהשכיר לו חמור סתם, ולא ייחד לו חמור זה, ויבואר עוד להלן דף עט. בעזה"ת ולכן חייב להעמיד לו חמור שנתחייב לתת לו לגמור שכירותו, אלא שיש אומרים³⁸ שאינו חייב אלא כשהתחייב בקנין להשכיר לו חמור, ויש אומרים³⁹ שע"י משיכת החמור שמסר לו נתחייב לתת לו חמור אחר, ויש אומרים⁴⁰ שמה שאמרו חייב להעמיד לו חמור אחר, אינו בתורת חיוב

שאינו משלם שכר כלל היינו אם אינו רוצה להשתמש בו אלא מניחו, וקמ"ל שאין המשכיר יכול לחייבו לשלם שכרו, אבל אם משתמש בו אפילו מדוחק, מודה שחייב בשכרו, וכן נראה מדברי המאירי שהסכים לשיטת הראב"ד. ובביאור הגר"א מדייק מדברי רש"י (ב"מ דף ע"א ד"ה הרי שלך לפניך) שכתב ונפסיד שנינו דמשמע שסובר כהראב"ד.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם

³⁷ לפרש"י הנוכח היינו שאין האנגריה הולכת בדרך שהוא צריך לילך, ואף על פי שתחזור מעצמה לאחר כמה ימים, נראה דס"ל לרש"י דכיון שצריך להתעכב לגמרי ה"ז כאינו ראוי למלאכה כלל, ולפי"ר ה"ה היינו שמחפשים בבתים.

³⁸ דעת הראב"ד שאפילו נתן לו דמי השכירות אין שכירות מטלטלין נקנה בכסף ואין כאן אלא מי שפרע, וכשמת לא שייך מי שפרע (בחזו"א (ליקוטים חו"מ סוף סימן טו) הקשה אמאי לא שייך מי שפרע, כיון שקבל מעות בשביל ההתחייבות לתת לו חמור, ועי' תוס' (ב"מ דף סד ע"א ד"ה אי תקפה). ועי' גם במנחת פתים שנראה שסובר שיש מי שפרע על ההתחייבות, עיין שם), ומשיכת החמור אינה קונה אלא אותו חמור. אבל כשקנה מידו, והיינו שנתן השוכר סודר למשכיר, נתחייב לתת לו חמור, ואפילו אין לו חמור חייב להוציא מכיסו לשכור לו חמור אחר, והסכמת רוב האחרונים שאפילו לא היה לו חמור אחר חייב, שאדם יכול להתחייב גופו בקנין בדבר שלא בא לעולם, כמ"ש בשו"ע (חו"מ סימן ס סעיף ו), ועי' בקצה"ח ונה"מ (שם), מחנ"א (ה' שכירות סימן כב), ובאמרי בינה (דיני הלואה סימן נא).

³⁹ דעת הרשב"א והריטב"א והרא"ש, ואפילו לא הקדים לו דמי השכירות, אלא שהרשב"א והרא"ש כתבו סתם שע"י משיכת החמור נשתעבדו נכסיו להעמיד לו חמור עד אותו מקום, והריטב"א הוסיף שכיון שהשוכר נתחייב במשיכה לשלם לו שכרו, באותה הנאה מתחייב המשכיר להעמיד לו חמור כאילו קנה מידו, ועי' חזו"א (חו"מ ליקוטים סימן טו סק"א) שביאר במאי פליגי. ובשו"ת ראנ"ח (סימן סו) כתב שאף הרא"ש איירי שיש לו חמור אחר, דבלא"ה לא מהני משיכת החמור, ואף הראב"ד איירי שיש לו חמור אחר, ומדברי הטור בשיטת הרא"ש מדייק דאיירי אף כשאין לו חמור אחר, עיין שם. ובמנחת פתים (סימן שי) כתב שאפילו אין לו חמור כלל משתעבד בכסף להעמיד לו חמור לענין מי שפרע, ומדברי הנה"מ (סימן שטו סק"א) מדייק שחייב גמור הוא בשכירות, שנשתעבד גופו להעמיד לו חמור, וכ"כ הנה"מ בסימן קעו (סק"א), עי' בדבריו שם ס"ק לב) ובסימן רלה (סק"י), ובסימן קצב (סוף סק"ו) כתב דדוקא כשיש לו חמור, דכיון שחל השעבוד על זה חל שעבוד על גופו להעמיד לו חמור, אבל כשאין לו בשעת שכירות לא נשתעבד לו כלל, וכן משמע מדבריו בסימן שי (סק"ד), וצ"ע.

⁴⁰ דעת הרמב"ן בחידושו, וכתב החזו"א (שם) שכן דעת הרמב"ם, וכן נראה דעת הרמ"ה בטור (סימן שיב) גבי בית, ואפילו בלא קנין, כדמוכח בר"ן, ובאבנ"ז (חו"מ סימן נב) הסביר שע"ד כן עשה עמו שיהא שכר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ממש, אלא שאם ירצה לקבל שכרו צריך להעמיד לו חמור, ואם אינו מעמיד לו חמור אחר מפסיד שכרו.

דף עח:

ז. הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור וצבעו אדום... אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ק: שהנותן כלי לאומן לתקנו בין בחינם ובין בשכר⁴¹, ושינה מציווי בעה"ב, כגון שנתן לו בגד לצבעו אדום וצבעו שחור, או שלא עשאו נאה כמו שרצה בעה"ב, מחזיר הכלי לבעליו, ויד אומן על התחתונה.

נחלקו הפוסקים בדין תשלומי האומן, יש אומרים⁴² ששמיין הכלי כמה היה שזה אילו עשאו כמו שצויה בעל הכלי, וכל מה ששזה עתה פחות מזה מנכה משכרו והוצאותיו, ואם שזה יותר ע"י השנוי אינו נותן לו אלא כפי שפסק עמו.

פעולתו ערב בעדו שאם לא יעמיד לו חמור לא יתן לו אף חצי הדרך שהלך. והחזו"א (שם) כתב שלדעת הרמב"ן אפילו קנין גמור לא מהני אלא להפסיד שכרו, ובנה"מ (סק"ד) כתב שאף לדעת הרמב"ם אם יש לו חמור אחר צריך להעמיד לו, כיון שהשכיר לו חמור סתם, אלא שאינו צריך לקנות ולהעמיד לו, והמחנ"א (בהנהגותיו על הרמב"ם) כתב שהרמב"ם סובר שחייב להעמיד לו חמור אחר ממש, אלא שאם לא העמיד לו אין לו עליו אלא תרעומת ונותן לו שכר חצי הדרך, וגם הרשב"א סובר שאם לא נתן לו חמור אחר ושכר חמור אחר ביותר אין זה אלא גרמא בנזקין, וכתב בערך ש"י לדעת המחנ"א שאם אמר לו חמור זה, אפילו תרעומת אין לו, ואף למה שכתב בסימן שיב שכל שסמך עליו חייב אף בגרמא, דומיא דפועל בדבר האבוד דשוכר עליהן, שאני הכא שלא פשע המשכיר וגם לא שכיה, עיין שם.

⁴¹ דכיון שמשנה הו"ל פושע. ערוה"ש שם

⁴² טור סימן שו ורמ"א שם סעיף ג, וכן הכרעת הנה"מ, והוא כפי' התוס' והרא"ש עפ"י הירושלמי, כגון שנותן לו צמר שזה ה' דינרים לצבוע אדום, והסממנים שוים ה' דינרים, ושכר האומן י' דינרים (לדברי הירושלמי איירי שבעל הצמר נותן גם הסממנים, אבל למעשה נראה שגם אם האומן נותן הסממנים וכוללן בשכר הדין כן, שהרי לעולם החשבון הוא כמה היה שזה לאחר הצביעה אילו לא שינה, וכל מה ששזה עתה פחות מזה הוא על חשבון האומן, וכן מבואר ברא"ש), ולאחר הצביעה היה ראוי להיות שזה כ"ה דינרים, ונמצא שהיה בעל הצמר מקבל ט"ו (כ"ה שווי הצמר פחות י' שכר האומן), וכל שאין הצמר שזה עתה ט"ו אין לאומן כלום (לסברא אחת בנה"מ אפשר שאם הצמר שזה פחות מט"ו משלים האומן מכיסו, וכמ"ש לעיל), ואם שזה יותר מט"ו נותן לאומן העודף (כגון אם שזה כ' נותן לו ה'), ואם שזה יותר מכ"ה אינו נותן לו אלא י' שפסק עמו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ויש אומרים⁴³ שאם השביח האומן בכלי ואין השבח מגיע לכדי הוצאותיו ושכרו כפועל, אינו נותן לו אלא כשיעור השבח, ואם השבח עולה ליותר משיעור הוצאותיו ושכרו כפועל, נותן לו הוצאותיו ושכרו כפועל (ולא השכר שפסק עמו), ואם שוה עתה כפי שהיה שוה אילו תיקנו כצווי הבעלים, נותן לו מה שפסק עמו.

יש אומרים⁴⁴ שאם אומר בעל הכלי איני רוצה בתקנה זו, אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים, אין שומעין לו, וכן אם אומר האומן קח דמי צמרך ולך, אין שומעין לו.

ואם טוען הצבע⁴⁵ הבא לי צמר אחר ואצבענו כמו שרצית, נראה שאם בעל הצמר אינו רוצה, הדין עמו ואינו חייב לקנות צמר אחר ולתת לו, והאומן חייב לשלם, ולא ידך גיסא, אם בעל הצמר רוצה להביא צמר אחר שיצבענו כתיקנו והאומן אינו רוצה, ג"כ אינו חייב לעשות כן, אלא משלם כדינו ונפטר, דכל שנתקלקל הצמר שנתן לו נתבטלה גם השכירות שפסקו ביניהם, מיהו אפשר שאם שכרו לצבוע צמר סתם, ועשו קנין ולא אמר צמר זה, אפשר דהוי כפסיקה שהקנין חל על כל צמר שיביא לו עתה.

ח. מגבת פורים לפורים מגבת העיר לאותה העיר ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלים אותן והמותר יפול לנים של צדקה ... ואין העני רשאי ליקח ... ורבן שמעון בן גמליאל מיקל

⁴³ שו"ע שם, וכן הכרעת הש"ך, והוא כפירוש רש"י והרמב"ם, כגון שנתן לו צמר שוה י' וקבע לו שכר י' דינרים, ובכלל זה הוצאות ושכר כפועל ח' דינרים (והמותר ריוח האומן כקבלן), ואילו היה צובע כצווי בעה"ב היה שוה כ"ה דינרים, אם הצמר שוה עתה מ' עד י"ז נותן לו העודף מ' (שלישית התוס' והרא"ש אינו נותן לו רק העודף על מ"ו), שזהו שיעור השבח, והוא פחות מן ההוצאה (שהיא ח' כולל שכרו כפועל), ואם שוה עתה מ"ח עד כ"ד נותן לו ח' דינרים (ולשיטת התוס' והרא"ש נותן לו כל העודף עד מ"ו) שזהו שיעור ההוצאה והוא פחות מן השבח. ואם שוה מכ"ה ולמעלה, נותן לו עשרה כפי שפסק עמו (ובזה הדין כן גם לשיטת התוס' והרא"ש).

⁴⁴ כתב הרמב"ם (פ"י משכירות ה"ד), אמר בעל הכלי איני רוצה בתקנה זו, אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים, אין שומעין לו, וכן אם אמר האומן הא לך דמי צמרך או עציך ולך, אין שומעין לו, שאין האומן קונה בשבח כלי שעשה, ע"כ. וכתב הראב"ד (בהשגות), אין לזה טעם. וכתב המ"מ וז"ל, ואיני יודע למה כתב כן, שהרי טעם נכון הוא, שאחר שהדין לחשב איזהו המועט אם ההוצאה ואם השבח ונותן המועט, אם רצה צבע הזה אין בעל הצמר יכול לעכב ודאי, וכמדומה לי שכוונת הרא"ש לומר שדבר שא"צ לכתבו הוא, אח"כ מצאתי לרש"י שפירש שביד בעל הצמר לתת לו הצמר, פירוש בדמיו, וצ"ע, עכ"ל. והב"י (בסימן שו) כתב כדעת הרמב"ם והמ"מ שתקנת שניהם היא, ואין מקום להשגת הראב"ד, וכ"כ הרמב"ם (בפירוש המשנה). ועיין פתחי חושן חלק ד פרק יג הערה כב שהאריך בזה

⁴⁵ פתחי חושן שם הערה יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מעות שגבה אותן⁴⁶ הגבאי לחלקם לעניים לסעודת פורים⁴⁷, אין יכול לשנותן⁴⁸, לומר דיין בפחות⁴⁹, והמותר יפול לכיס – לקופה של צדקה, אבל לוקחין עגלים לרוב בכל המעות והמותר שלא יספיקו לאכול בפורים ימכר, ויפול לכיס של צדקה.

ואפילו מעות⁵⁰ שחשב בלבן⁵¹ לחלקם לעניים ביום פורים, אינו רשאי לשנותו שצדקה יש לו דין הקדש, וחייב לקיים מחשבתו אף שלא הוציא בשפתיו.

וכן אין משנים מעות פורים ליתנם לעניי עיר אחרת, אלא דוקא לעניי אותה העיר שגבו בשבילם⁵².

ודוקא הגבאים, אבל העני אף שהגובים גבו המעות לצורך סעודת פורים יכול לעשות בו מה שירצה, ויש לעני רשות להוציאן לשאר צרכיו⁵³.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ או"ח תרצד ב ומ"ב שם ו

⁴⁷ בראשונים בסוגיא משמע שלא דוקא כשגבו בפירוש לשם פורים כפירוש רש"י, אלא אפילו כשגבו סתם, כי כאשר גובים בפורים מעות בסתם, הרי זה כאילו פירשו שהמגבית היא לצורך פורים.

⁴⁸ ואם בני העיר יכולים לשנות יש דיעות בפוסקים עיין במ"א

⁴⁹ בתוס' הרא"ש (ד"ה מגבת פורים לפורים) כתב, ושאעפ"י שמעות של צדקה מותר לשנותן למצוה אחרת אפילו באו לידי גזבר, פורים שאני, שכדי להרבות בשמחת פורים אין לשנותן. ובחז"י (סי' רלב) כתב, שיש סברא גדולה שהבעלים חפץ שהעני ישתמש במעות לצורך סעודת פורים, כדי שיעשה מצווה בממונו. ובריטב"א שם, שהואיל וסעודת פורים היא מצות היום, יש קפידא גדולה לנותנים, שאינם רוצים שישנו לדבר אחר

⁵⁰ מ"ב שם מהב"י בשם הגהות אשרי ועיין ביורה דעה סוף סימן רנ"ה ובחושן משפט סימן ר"ב סעיף ח דהביא שם דעות בזה וסים שם דיש להחמיר

⁵¹ בערוך השולחן יו"ד סי' רנח סל"ט. כתב, שכדי שיחשב כגמר בלבו לתת צדקה, צריך שיגמור בדעתו בהחלטיות ליתן כך וכך לצדקה, אבל בלאו הכי אינו נחשב שגמר בלבו, ולא נתחייב ע"י מחשבתו. ובדרך אמונה הל' מתנות עניים פ"ח סקו"ט. הוסיף בשם הפוסקים, שהוא הדין אם חשב לומר בפיו ליתן כך וכך, לא נתחייב ע"י מחשבה זו, שהרי אף בתרומה וקדשים שנאמר בהם שכאשר גמר בלבו א"צ להוציא בפיו, מ"מ כאשר גומר בלבו להוציא בפיו, אין הנדר חל עד שיוציא בפיו.

אם חשב ליתן לעני מסויים, והלך העני ואינו יודע מי הוא, הורה החזו"א שיתן המעות לעני אחר. דרך אמונה (שם ציון ההלכה ס"ק פח). וכן הורה הגריש"א (הליכות והנהגות, פורים), ומטעם שאפשר לסמוך בזה על מסירת המודעא שמוסרים בהתרת נדרים של ערב ראש השנה.

⁵² ערוה" שם ה

⁵³ מ"ב שם ט כדעת רוב הראשונים נפסק להלכה כדעת רשב"ג שמותר לעני לשנות, וכן כתב הפרי חדש שנהגו להקל כדעת השו"ע. אך הטור כאן פסק שאסור לעני לשנות ולהוציא המעות לשאר צרכיו. והב"ח (סק"ג) כתב שכן דעת המרדכי (מגילה רמז תשפח) וההגהות מיימוניות (הל' מגילה פ"ב הט"ז), ושהסמ"ג (סוף הל' מגילה) נסתפק בזה. בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' ע"ז) כתב שדברי הטור הם רק כשקיבל המעות מיד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם יש מנהג באותה העיר לתת מעות פורים לחזן, אין איסור בדבר שכל הנותן על דעת המנהג נותן⁵⁴.

ט. או שנעשית אנגריא ... בין אנגריא חוזרת בין אנגריא שאינה חוזרת אם בדרך הליכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לאו בדרך הליכתה ניטלה חייב להעמיד לו חמור

השוכר בהמה ונלקחה הבהמה לעבודת המלך, שהתבאר לעיל שאחריות המשכיר להעמיד לו בהמה זהו דוקא שלא בדרך הילוכה⁵⁵, אבל בדרך הילוכה הרי היא באחריות השוכר ובפ"י זה נחלקו הראשונים, יש אומרים⁵⁶ שאם עבדי המלך הולכים בדרך שהוא רוצה לילך וכשיפגעו בחמור אחר

גבאי צדקה, שכשם שהגבאי אסור לו לשנות, אף העני שקיבל ממנו לא עדיף ממנו, אבל עני שקיבל מיד בעל הבית מותר לו לשנות, וכמו שפסק הטור בעצמו בחושן משפט (סי' רצ"א, וסי' ש"ט) שהמשנה מדעת בעל הבית לא נקרא גזלן. ובחידושי החת"ס (ב"מ שם) כתב שדברי הטור הם רק באופן שמוציא כל המעות לצורך אחר, ומשום שהטור סובר שגם ת"ק המיקל שמותר לשנות מדעת הנותן, מודה שאין לשנות לגמרי מדעת הנותן, אבל אם מוציא קצת מהמעות לצורך פורים ובשאר המעות לוקח מלבושים וכדו', גם לדעת הטור הדבר מותר, דנקטינן בדעת ת"ק שבאופן זה מותר לשנות מדעת הנותן (ודלא כר"מ שסובר שאין לשנות כלל מדעת הנותן). ובעיני זה כתב מהרי"ל דיסקין (אהלים, מגילה עמ' ת"ב). ומדברי המשנ"ב כאן שלא הביאו, נראה שלא חשש לשיטתו. אמנם בסימן רמ"ב סק"ד כתב המשנ"ב בשם ספר חסידים, שאם נתנו לעני דבר מאכל שיאכלנו בשבת, לא יאכלנו בחול, והוסיף שאף שכאן פסק השו"ע שהעני מותר לשנות, יש שמחמירים בזה, וציין לעיין בטור. ועיין בהות יאיר (סי' רל"ב) שכתב שדברי ספר חסידים אינם משנת חסידים גרידא אלא כך הוא עיקר הדין, אך הוסיף שזהו רק במי שנתן לעני לצורך קיום מצוה, כגון כאן שנתן לו לצורך סעודת פורים, או שנתן לו מעות לקנות יין לקידוש, משום שהנותן מקפיד שתתקיים מצוה בממונו, אבל אם נתן לו לדבר הרשות, מסתמא בעה"ב אינו מקפיד אם ישנה העני לצורך אחר, ומותר לעני לשנות. אכן בשו"ע הרב (שם ס"ח) כתב שדינו של הספר חסידים הוא ממידת חסידות בלבד, אבל מעיקר הדין מותר לשנות כמבואר בשו"ע כאן.

⁵⁴ אבל לא נפקי בזה ידי מתנות לאביונים אפילו אם החזן הוא עני [דכיון דהוא בכלל שכירות החזן הו"ל פורע חובו במתנות לאביונים] אא"כ מחלקים מהם לעניים. מ"ב שם ז

⁵⁵ לפרש"י היינו שאין האנגריה הולכת בדרך שהוא צריך לילך, ואף על פי שתחזור מעצמה לאחר כמה ימים, נראה דס"ל לרש"י דכיון שצריך להתעכב לגמרי ה"ז כאינו ראוי למלאכה כלל, ולפי ר"ח היינו שמחפשים בבתים.

⁵⁶ רש"י בסוגיא שיכול המשכיר לומר לו הואיל ואף מזלך גרם, שכור חמור אחר ולך אחריה עד שיפגע בחמור אחר, ולפירושו זה מה שאמרו חוזרת ואינה חוזרת היינו שעבדי המלך מחזירים מבלי שילך אחריה, ואפ"ה אם לא בדרך הליכתה ניטלה, דהיינו שהולכים בדרך אחרת מזו שהוא רוצה לילך ה"ז כמתה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

יטלוהו ויחזירו לשוכר את שלו, הרי זה הפסד של שוכר. ויש אומרים⁵⁷ שאם אין דרך עבדי המלך לחפש בבתים אלא שפגעו בו בדרך הרי זה הפסד של שוכר, אבל אם מחפשים בבתים הרי זה הפסד של המשכיר, וגם בזה יש אומרים⁵⁸ שצריך ליתן לו כל שכרו.

בזמננו במקרה של גיוס רכב ששכר, כיון שנעשה עפ"י רישום הרכב ה"ז כמחפשים בבתים והפסדו של משכיר הוא⁵⁹.

וכן בשוכר בית והולאם לצורך צבאי, אם אפשר לדור עמהם, ה"ז כראוי קצת למלאכה ומשלם הכל, אבל כשאי אפשר לדור עמהם אינו חייב רק כפי מה שדר בו, שזה דומה למחפשים בבתים⁶⁰.

⁵⁷ כפי ר"ח בהך דרך הילוכה, שיכול המשכיר לומר מזלך גרם שאילו היתה בבית לא היתה נימלת, ואף על פי שאינה חוזרת, ולא דמי למתה, דהכא מוכח דמזל דידיה גרם, כן הוא בתוס' בשם ר"ח.
⁵⁸ שו"ע שם כשיטת הרמב"ם. וגם בזה חולק הראב"ד ובנה"מ (סק"ב) כתב לדעת הרמב"ם והשו"ע דאין להקשות כיון שאין סופה לחזור מהיכי תיתי יתחייב ליתן לו שכר, ומ"ש משכרו לרכוב דפטור משום שאין לו תועלת, דשאני שכרו לרכוב דמעיקרא זביני ריע הוי, די"ל שהלתה מחמת שהיתה תשושת כת. והנה"מ לשיטתו חולק על הסמ"ע (סק"ב) שמפרש בפירוש ראשון שאינה חוזרת כלל, שאם אינה חוזרת לעולם ה"ז כמתה, ואין ג"מ אם בדרך הילוכה ניטלה או שמחפשים בבית, ומפרש בפירוש השני שבסמ"ע שמה שאמרו אינה חוזרת היינו שאינה חוזרת בעוד שהוא צריך למלאכתו, שגם זה מיקרי אין סופה לחזור, שכבר אין לו תועלת בהחזרה, ומפרש הנה"מ שעיקר החילוק בין מתה לחלתה או אנגריה, שבמתה או חלתה באופן שאינה ראויה כלל למלאכה נעשה האונס בגוף החמור השייך למשכיר, שבודאי מזלו של משכיר הוא, וצריך להעמיד לו חמור אחר, אבל בראויה למלאכה בדוחק, וכן באנגריה החוזרת לאחר זמן מלאכתו אין האונס אלא במלאכתו של שוכר ומזלו הוא, ועפ"י כתב שה"ה אם תקף אנס את החמור ומנעו מלעשות מלאכה ומחזירה לו אח"כ, מזלו של שוכר הוא וחייב לשלם לו שכרו, אבל אם תקפו האנס ולקח את החמור לגמרי ה"ז אונס בגוף החמור והפסדו של משכיר הוא.

⁵⁹ פתחי חושן חלק ד פרק ג הערה י

⁶⁰ נתיב"מ שם וכ"כ במחנ"א (ה' שכירות סימן ו, ע"י פרק ו הערה כו), דכל שמחפשים בבתים ה"ז כמכת מדינה, ובכל מכת מדינה פסידא דמשכיר, עיי' שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

